

12. Humanismus

- ▶ Myšlenkový směr, který zdůrazňuje univerzální lidství, solidaritu všech lidí.
- ▶ Historické období na přechodu středověku a novověku (15. a 16. století).
- ▶ Renesanční humanismus:
 - rozvinul znalost klasické antiky
- ▶ Moderní humanismus:
 - rozvinul lidskou svobodu, právní a sociální ochranu jednotlivců

Moderní humanismus

- ▶ Navazuje na J.J. Rouseaua (1712 - 1778)
- ▶ Vychází z uznané hodnoty každého lidského života, jako hodnoty nejvyšší, zdůrazňuje univerzální lidství, solidaritu všech lidí. Těžkou ránu zasadily humanistickým nadějím obě světové války, které prakticky diskreditovaly optimistické představy o pokroku lidstva.
- ▶ Široký základ humanismu v podobě lidských práv, svobody, demokracie a snahy o lepší sociální postavení chudých nebo znevýhodněných zůstává myšlenkovým základem současných společností a jejich snah o omezování násilí po celém světě.

SKUPINOVÁ PRÁCE

Jaká práva a svobody mají děti?

Humanisticky orientované vzdělávání

Východiska - humanistická psychologie:

A. H. MASLOW (1908 - 1970)

- hierarchie lidských potřeb

C. R. ROGERS (1902 - 1987)

- bezpodmínečné přijetí dítěte takové, jaké je
- rozvoj osobnosti dítěte na základě vnitřní motivace

SKUPINOVÁ PRÁCE

Dokladujte, kdy učitel/ka přijímá dítě takové, jaké je.

Humanisticky orientované vzdělávání

*Národní zpráva o stavu předškolní
výchovy, vzdělání a péče o děti
předškolního věku (2000)*

***„...prakticky vůbec žádné zohlednění
k individuálním potřebám dětí.
Nakonec ani větší důraz, jež
kladou učitelky a ředitelky spíše
na názory a potřeby zřizovatele
než na návrhy rodičů, nevyznívá
příliš ve prospěch skutečně
individuálnímu přístupu k dětem“.***

Humanisticky orientované vzdělávání

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha (2001)

- ▶ Zajistit každému dítěti předškolního věku zákonný nárok na předškolní vzdělávání a na reálnou možnost je naplnit.
- ▶ Vypracovat rámcový program pro předškolní vzdělávání a v něm formulovat rámcové cíle, obsah a předpokládané výsledky vzdělávání (kompetence dítěte). Zároveň stanovit podmínky, za nichž může být předškolní vzdělávání uskutečňováno. Zabezpečit aplikaci rámcového programu podle konkrétních podmínek škol a dětí - školní kurikula.
- ▶ Vzhledem k potřebě zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností pedagogů v předškolním vzdělávání zajistit jejich vysokoškolské vzdělávání na úrovni bakalářského studia na pedagogických fakultách univerzit nebo na vyšších odborných školách s akreditací pro bakalářské studium. Toto opatření chápat i jako snahu o zvýšení jejich sociálního a profesního statutu.

Školský zákon (2004)

Jako zásadní se jeví formulace obecných cílů vzdělávání, mezi nez patří napr.:

- ▶ zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
- ▶ vzájemná úcta, respekt, názorová snášenlivost, solidarita a důstojnost všech účastníků vzdělávání
- ▶ zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji a, co nejdříve, uplatňování účinných moderních pedagogických přístupů a metod
- ▶ pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod, spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost

Osobnostně orientovaný model (Opravilová)

- ▶ model si klade za cíl překonat důsledky předcházející etapy, která nerespektovala přirozené potřeby dítěte a přehlížela některé vývojové zákonitosti v zájmu skupiny a tím tlumila svobodný, individualizovaný rozvoj osobnosti
- ▶ základem je rozvoj individuálních zájmů a předpokladů dítěte prostřednictvím spontánních zkušeností, ale i záměrného učení. Důraz klade na vymezení pravidel a hranic, které dítěti pomáhají orientovat se v tomto světě

ZÁSADY OOM:

- ▶ Vztah k dítěti
- ▶ Vztah k rodině
- ▶ Vztah MŠ k počátečnímu vzdělávání
- ▶ Hra a učení
- ▶ Alternativnost
- ▶ Samostatnost, spontánnost a tvořivost
- ▶ Individualizace

SKUPINOVÁ PRÁCE

Charakterizujte alespoň 5 změn, které přinesl humanismus do současné mateřské školy.

SKUPINOVÁ PRÁCE

Vyhledejte, za se tyto změny odrazily
v RVP PV.

Individualizace

- jedná se o výchovu a vzdělávání, které je zaměřeno na dítě, jeho potřeby, zájmy a schopnosti
- úkolem školy je umožnit každému dítěti rozvinout maximálně svůj potenciál a to v takových podmínkách, které respektují jeho individualitu

Východiska individualizace

- Cíle nevycházejí z obsahu vzdělávání a nejsou formulovány předmětově (jako tomu bylo v rámci výchovných složek - např. cíle výtvarné výchovy), ale **vycházejí od dítěte** - jsou zaměřeny k jeho osobnosti (rozvoji a učení dítěte....), a **jsou integrované** (zahrnují celou osobnost dítěte)
- **nerozlišujeme jednotlivé izolované disciplíny** (dříve označované jako „složky“ výchovy)

Nové strategie a metody

- **vzdělávání se realizuje nejen v řízených činnostech, ale průběžně, ve veškerém vzdělávání, ve všech situacích, k nimž v mateřské škole dochází**
- **dítě se učí především na základě své interakce s okolím a svou vlastní činností (spontánní)**
- **metoda prožitkového učení je založena na přímých zážitcích dítěte a vychází z jeho samostatné činnosti, individuální volby, z jeho zvědavosti a potřeby objevovat.**

INDIVIDUALIZACE

VYŽADUJE, ABY PEDAGOG
ROZLIŠOVAL NÁROKY NA
DĚTI A BRAL V ÚVAHU
JEJICH RŮZNÉ
PŘEDPOKLADY

FUNKCE MATEŘSKÉ ŠKOLY

- ▶ **Personalizační** - formování osobnosti, podpora rozvoje individuality s postupným přebíráním zodpovědnosti za sebe a samostatným jednáním.
- ▶ **Socializační** - děti se učí žít ve společnosti, vstupují do různých vztahů a rolí. Škola by měla být nositelkou etických norem společnosti s důrazem na respekt k jinakosti (rasa, národnost, náboženství....).
- ▶ **Integrační** - škola je modelem světa dospělých, proto je zdůrazňováno omezování předčasné selekce.
- ▶ **Hodnotová** - u dětí jsou záměrně vytvářeny životní hodnoty a postoje ke světu - zdraví, sportu, práci, přátelství, autoritám...
- ▶ **Kvalifikační** - vybavuje děti a později žáky znalostmi a kompetencemi potřebnými v budoucnosti pro uplatnění na trhu práce.

LITERATURA

HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E. a kol. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole (aktualizovaný program)*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7376-061-5

HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha : Portál, 2009.

KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Individualizace předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2015.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Praha : MŠMT, 2001. ISBN 80-211-0372-8

Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělání a péče o děti předškolního věku v České republice. Praha : MŠMT, 2000. ISBN 80-7168-746-4

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-847-3

PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-85498-27-8

Rámcový program pro předškolní vzdělávání. MŠMT, 2016.

ŠULCOVÁ, E. *Význam předškolního věku pro zdravý vývoj populace*. Československá psychologie, 1989, ročník XXXIII, č.2, s. 193 - 204.